

ODWROCONY (29) *part praet pass pf*

odwrocony (22), **odwrocon** (7).

Pierwsze o jasne, drugie pochylone. ◇ *W formach niezłożonych* -ón (1) *Mącz*, -on (1) *ZawJeft*. ◇ *W formach złożonych* -on- *Mącz* (7), -ón- (2) *OrzQuin*, *KochPs*. ◇ *N pl m pers z tekstów nie oznaczających é.*

sg m N odwrocon (5), odwrócony (4); ~ (*attrib*) odwrócony (1); ~ (*praed*) odwrócon (5). ◇ *D* odwróconemu (1). ◇ *f N (attrib)* odwróconą (1), (*praed*) odwrócona (2). ◇ *G* odwrócon(e)j (1). ◇ *A* odwróconą (1). ◇ *n N* odwrócon(e) (1). ◇ *A* odwróconé (1). ◇ *pl N m pers* odwróc(e)ni (4). *subst* odwrócon(e) (4). ◇ *A subst* odwrócone (3); -é (1), -(e) (2). ◇ *I m* odwróconymi (1).

Sł stp s.v. odwrócić, Cn brak, Linde XVI(XVIII) w. s.v. odócić.

I. Imiesłów od „odwrocić” (18) :

1. Którym zrobiono ruch w bok lub do tyłu; aversus PolAnt (6) :

Fraza: »oblicze jest odwrocone« (1): oblicza ich odwrocone były [*facies eorum erant aversae*]/ tak iż oycá łwego łromoty niewidzieli. *BibRadz Gen 9/23.*

Przen (5) :

Frazy i wyrażenia: »od Boga odwrocony« (1): *BielKron 157 cf* »twarz odwrocona«.

»oczy, oblicze (jest) odwrocone« [*w tym: od kogo (1)*] [*o gniewie*] (1:1): Nie odwracay obliczá twego od człowieká vbogiego/ á oblicze páńskie nie będzie odwrocone [*non avertentur facies*] od ciebie. *BudBib Tob 4/7*; Dołyćiem znał dotychmiał wśzy twé zámknioné/ Dołyćiem znał/ y názbyt/ oczy odwróconé *KochPs 17.*

»oczy odwrocone są [*od czego*]« [*o nieuleganiu pokusie do złego*] (1): obrzezowác łercá náłze winnichmy łą: [...] y oczy łpożądliwości łwieckiey/ áby w niebo pátrzáć mogły/ á odwrocone od próżności łwiátá tego były *SkarŻyw 4.*

»twarz [*od kogo*] odwrocona« [*o odstępstwie*] (1): Iulianus mu odpowiedzwał/ ty łlepy łełteś/ áni cię twoy Bog Gálilejski vzdrowi. [...] Rzekł Inarus/ ia Pánu Bogu dzyękuię że mię raczy łlepym mieć/ ábych twey twarzy łtráconey á od Bogá odwroconey nie widzwał. *BielKron 157.*

Zwrot: »mieć ręce odwrocone od podarkow« = *być nieprzekupnym* (1): te cnoty ná łąd wyłádzony/ Ma mieć káždy rozumem by był obdárzony. [...] ręce odwrocone Od podárkow *SapEpit A4v.*

2. Przeorany po raz drugi lub trzeci (1) : *Repastinatus ager.* Odwrócona rola. *Mącz 283a*; [Role ugorowe mierzwą wywiezioną [!] i poorane, także insze role odwrócone, wszystkie ogrody zasiane i zasadzone, i wypełte, stawki narybione p. Pabianowski... p. Janowi Kotarbskiemu ... oddawa *InwSzlachKal 1595 nr 59*].

3. Którego odpędzono, któremu kazano odejść z powrotem (2) : Niech niebędzie odwrocon pokorny będąc ząwłtydzony *Leop Ps 73/21.*

Wyrażenie: »wstecz odwrocony [*od kogo*]« (1): iakos mi obieczwał/ thak włtecz odemnie będą odwroceni nieprzijiaciele moi. *WróbŻołt S.*

4. Który przestał się dziać lub nie doszedł do skutku [*od kogo*] (4) : mięłzkay przy niem do czáfu/ áż wćichnie gniew brátá twego. A popędliwość iego od ciebie będzie odwroconá [*Donec avertatur furor*] *BudBib Gen 27/45.*

odwrocon czym (2): Wyfluchay panie lud twój aby miłofierdziem twym odwrocon był gniew twój od ludu twego *TarDuch* E2; *ZawJeft* 48.

W przem (2) : tobie między sobą po cichu winiżował. Ze twojej córki/ cnotą/ bicz gniewu Bożego Odwrócon jest szczęśliwie od ludu nieszczęśliwego *ZawJeft* 48.

Fraza: »odwrocona jest ręka« [o zaprzestaniu karanii] (1): wołali wstawnie do niego o święte miłofierdziejstwo jego/ y była od nich odwrocona ona ręka jego. *RejPos* 328v.

5. *Którego skłoniono do zaprzestania czegoś, powstrzymany przed czymś; aversus Mącz* (5) :

odwrocony od czego (4): mając każdy król takie ludzi wzięte a przykładowe zawżdy przed oczyma swymi/ łącznie przez ich przykład/ naukę/ y obyczajem/ także y wystrzeżenie będzie odwrocon od królestwa szkodliwego królestwu *BielKron* 9; Averti a proposito. Być odwrócon od swego wmysłu. *Mącz* 311d, 487b; *ModrzBaz* 60v.

odwrocony ku czemu (1): Ale się to wstawnie przigadza/ yz wiele ich [...] gdy wybornych nauk nalepiej wsiłuią nadsładować/ tedy albo gwałtem bywają od nich odtargnieni/ [...] albo ku czemu inżemu bywają odwrócenii. *KwiatKsiąż* F.

odwrocony czym (1): *ModrzBaz* 60v *cf* *W przem*.

W przem (1) :

Fraza: »serce bywa odwrocone« (1): Bo tą przedmową fercą tych/ którym bywa nieprawdą albo też zadana/ bywają od gniewu niejako odwrocone [*animi ... ab ira avertuntur*]. *ModrzBaz* 60v.

II. Imiesłów od „odwrócić się” (8) :

1. *Który odwrócił się tyłem do kogoś lub czegoś; przem; aversus Mącz* [w tym: od kogo, od czego (3)] (4) :

W porównaniu (1): do czegoś mi dał przyczynę tym/ że powiadał/ iż na swym kazaniu/ chcesz przyrównać św. Janowi Świeckiemu odwróconemu od Słońca *OrzQuin* Aa4v.

a) *Nieżyczliwy* (3) : Nuncubi meam benignitatem sensisti in te claudier, Izaliś kiedy znała moją chęć od ciebie być odwróconą. *Mącz* 254a.

Wyrażenie: »serce odwrocone« (1): Co się przedtem w panie kochał/ to zatem/ swoje serce od niego odwrocone poczuł *MurzHist* D3v.

Szereg: »odwrocony, oddalony i przeciwny« (1): animus aversissimus, Wmyśl wielmi odwrócony oddalony y przeciwny. *Mącz* 487b.

2. *Który odstąpił od jakichś nakazów* [w tym: od kogo, od czego (3)] (4) :

W przeciwstawieniu: »odwrocony ... pochopny i skłonny« (1): żeśmy już wszyscy z rodzaju swego/ odwrócenii są od dobrego/ a pochopni y skłonni ku złości *WujJudConf* 63.

W przem (1) : prosimy pokornie świętego miłofierdzia twojego aby nas nędzne a wpadłe stworzenie swoje przywieść raczył na drogę takiej prawości: iako by ścieżki nasze nie były odwrócone: od takich spraw któremi bychmy ciebie pana swego nadsładować wradoci nalezli *RejPs* 189.

a. *Który odstąpił od Boga i wiary* (2) : aby [woda uczarowana] nieprzyjaciela wykorzenić y wygładzić mogła/ y zżarła je⁸⁰ odwroconymi. *KrowObr* 71v.

Wyrażenie: »od Boga odwrocony« (1): aby oni którzy od Boga przez grzechy odwrócenii byli/ przez jego łaskę wzbudziącą y pomagającą/ przygotowali się ku nawróceniu *WujJud* 94v.

III. *W funkcji przymiotnika: Wykrzywiony, wygięty [od czego] (1) : Valgus, Ten który lifty yeden od drugiego odwrócone ma/ koślawy/ łzpotawy. Mącz 474d.*

******* *Bez wystarczającego kontekstu (2) : Mącz 487a; Aversus – Odwroconi. Calep 114a.*

Synonimy: I.5. pohamowany, powściągniony, powściągniony, wściągniony; II.2. oddalony, przeciwny.

Cf NIEODWROCONY, ODWROCIĆ, ODWROCIĆ SIĘ

MM